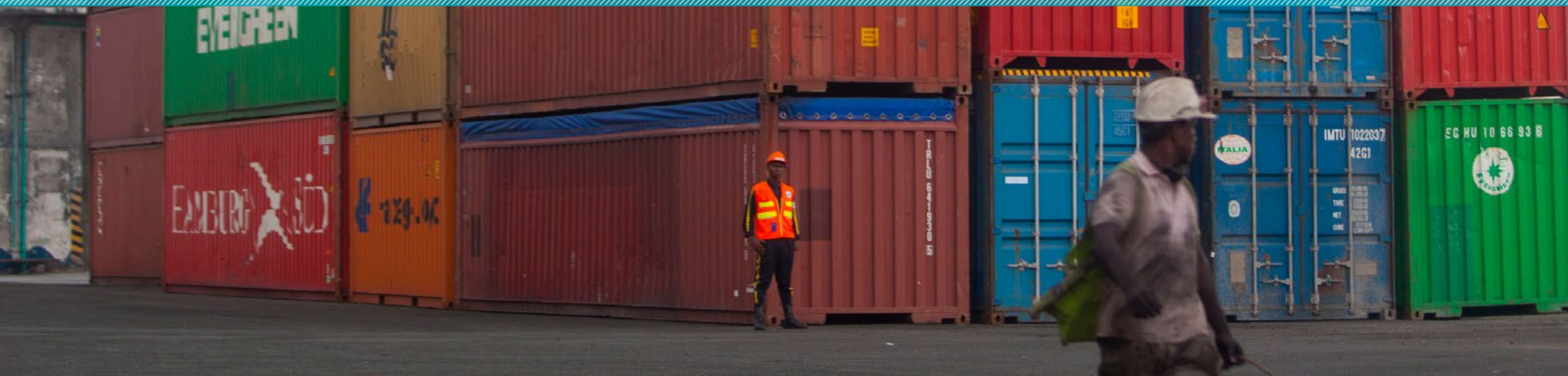




Centre d'avaluació dels impactes de les empreses catalanes a l'exterior



Índex

1. Introducció	3
2. Antecedents i marc institucional	5
2.1. Àmbit multilateral i pressió de la societat civil internacional	5
2.2. Àmbit català	9
3. Naturalesa i finalitats del Centre	11
4. Principis	12
5. Funcions	15
5.1. Actuació exterior de les empreses catalanes	15
5.2. Internacionalització de les empreses catalanes	15
5.3. Innovació, coherència i projecció internacional	16
5.4. Impuls marcs reguladors.	16
5.5. Activació dels mecanismes sancionadors corresponents per a les empreses catalanes que incompleixin els drets humans	18
5.6. Comunicació i transparència	19
6. Recursos	20

1. **Introducció**
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

1. Introducció

Ens trobem davant d'un canvi de cicle històric. Els processos globalitzadors han enfortit la capacitat transnacional de les empreses i han reforçat les lògiques de creixement sense prestar prou atenció al desenvolupament sostenible, humà i mediambiental. Aquesta situació ens planteja reptes globals decisius en relació amb els danys mediambientals, la vulneració de drets humans i la pèrdua de la sobirania dels estats.

Malgrat el reconeixement de la universalitat dels drets humans, així com de la participació de la majoria dels països en el sistema internacional dels drets humans¹, els estats tendeixen a limitar la seva responsabilitat a l'interior de les se-

1 El **sistema internacional dels drets humans** inclou: la Carta de les Nacions Unides, la Declaració Universal dels Drets Humans, el Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals, la Convenció internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial, la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, la Convenció sobre els drets de l'infant, la Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i els seus familiars, i el Pacte internacional de drets civils i polítics, entre d'altres, a més d'un gran nombre d'instruments regionals.

ves fronteres, la qual cosa implica un buit en la protecció real dels drets en l'àmbit internacional, incloent-hi els drets econòmics, socials i culturals (DESC), davant l'activitat transnacional de les empreses.

En efecte, a escala global ens trobem davant d'una evident asimetria: si bé la Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament registra més de 3.400 acords i tractats que protegeixen les inversions a escala global i estableixen marcs jurídics vinculants², no hi ha mecanismes del mateix rang que assegurin el respecte del sistema internacional dels drets humans ni del medi ambient per part d'aquestes empreses transnacionals (ETN).

Mentrestant, en les polítiques d'acció exterior dels estats, s'assumeix una promoció activa de la internacionalització de les empreses. No obstant això, aquesta promoció no s'acompanya de mecanismes de control suficients que permetin assegurar el compliment dels DESC ni prevenir-ne la vulneració³. No es tracta d'un problema menor si recordem que diversos experts i expertes internacionals apunten al **caràcter sistemà-**

2 Vegeu <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA>

3 Vegeu Ortega (2007) i Vargas (2015).

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

tic de la violació dels drets humans i danys mediambientals per part de les ETN⁴ i l'arquitectura de la impunitat que s'ha implantat.

Observem com els estats, lluny de desenvolupar instruments jurídics per prevenir i reparar l'impacte negatiu de les ETN en el medi ambient i els drets humans, estan externalitzant funcions inherents a la naturalesa del mateix estat modern. Això és especialment preocupant en l'àmbit de la *seguretat*, ja que suposa socavar la sobirania dels estats.

El seguiment, la investigació i la documentació sobre les conseqüències socials i ambientals de les operacions d'aquestes empreses en les dues últimes dècades, desenvolupat per organismes internacionals, centres d'estudi, organitzacions de la societat civil i moviments socials, així com les denúncies realitzades per les comunitats afectades i les organitzacions socials del Sud i del Nord, **demostra la necessitat urgent de dotar-nos d'instruments jurídics vinculants a escala nacional i internacional per regular les operacions de les ETN i prevenir els im-**

pactes negatius a escala social i mediam-biental.

La present proposta es situa en el marc del procés iniciat el 2014 a les Nacions Unides per a la instauració d'un marc vinculant. I ofereix la possibilitat que Catalunya esdevingui un referent a escala internacional en termes de l'acció exterior, el respecte dels drets humans, la promoció de la pau i el desenvolupament humà sostenible, mitjançant la instauració d'un Centre d'avaluació dels impactes de les empreses catalanes a l'exterior, comptant amb un mandat vinculant i amb la participació de la societat civil.

4 Vegeu en particular: les publicacions dels últims 15 anys, elaborades pel Centre Europe Tiers-Monde (CETIM) i de l'Associació Americana de Juristes (AAJ) (<http://www.cetim.ch/books-2/>).

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

2. Antecedents i marc institucional

2.1. Àmbit multilateral i pressió de la societat civil internacional

Des de la dècada dels anys setanta, la Comissió de societats transnacionals del Consell Econòmic i Social (ECOSOC) de Nacions Unides va establir com a tasca prioritària la investigació de les activitats de les empreses transnacionals, així com l'elaboració d'un codi de conducta internacional per a aquestes. Aquest codi va ser l'objecte de discussió durant una dècada, i no va arribar a veure la llum, essencialment a causa de l'oposició demostrada pels estats més poderosos i per les mateixes empreses transnacionals. El 1974 es van crear la **Comissió i el Centre d'Empreses Transnacionals en el si de Nacions Unides**. Dos anys més tard, es van publicar les **Línies directrius de l'organització per a la cooperació i el desenvolupament econòmic**

per a empreses multinacionals⁵, i el 1977, la Declaració tripartida de principis sobre empreses multinacionals i política social de l'Organització Internacional del Treball. No obstant això, el 1994, es van desmantellar tant la Comissió com el Centre d'Empreses Transnacionals a l'ONU.

El 1998, la Subcomissió de promoció i protecció dels drets humans va adoptar una resolució per crear un grup de treball que estudiés l'activitat i els mètodes de treball de les empreses transnacionals, en relació amb el gaudi dels drets econòmics, socials i culturals, i el dret al desenvolupament. En un dels paràgrafs de la resolució, s'assenyalava que un dels principals obstacles per a l'exercici dels drets rau en la concentració del poder econòmic i polític en mans de les ETN. El grup de treball va elaborar un projecte de **Normes de les Nacions Unides sobre la responsabilitat de les empreses transnacionals i altres empreses comercials, que va ser aprovat per la subcomissió el 2003**⁶. Les empreses transnacionals van reaccionar en contra del projecte mitjançant un document signat per la Cambra de Comerç Internacional

5 Vegeu: <http://www.oecd.org/investment/mne/>

6 Vegeu <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G03/164/25/PDF/G0316425.pdf?OpenElement>

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

i l'Organització Internacional d'empresaris. En aquest s'afirmava que el projecte de la subcomissió soscrivava els drets humans, els drets i els legítims interessos de les empreses privades. També s'apuntava que les obligacions en matèria de drets humans corresponen als estats i no als actors privats, i s'exhortava la Comissió de drets humans de les Nacions Unides a rebutjar el projecte aprovat per la subcomissió.

El 2005, la Comissió de drets humans va cedir davant la pressió de les empreses, va ignorar el projecte de Normes de la subcomissió i va aprovar una resolució que convidava el secretari general de Nacions Unides a designar un relator especial perquè s'ocupés d'aquest tema. Així, el càrrec de representant especial del secretari general per a la qüestió dels drets humans i les empreses transnacionals i altres empreses va ser assumit per John Ruggie. Va ser l'autor dels **Principis rectors sobre les empreses i els drets humans**, aprovats per consens pel Consell de drets humans el 2011. El juliol de 2012, es va publicar un informe de la Secretaria general de l'ONU que va ser presentat davant el Consell de drets humans amb el títol "Contribució del sistema de les Nacions Unides en conjunt a la promoció del programa relatiu a les empreses i als drets humans i a la divulgació i aplicació dels

principis rectors sobre les empreses i els drets humans". En aquest informe es fa referència als principis rectors i s'assumeix que d'ells **"no es deriva cap nova obligació jurídica"** i **es reitera el seu caràcter no vinculant**.

El 2013, la declaració liderada per Equador i subscrita pel grup africà, el grup de Països Àrabs, Pakistan, Kirguizistan, Sri Lanka, Bolívia, Cuba, Nicaragua, Veneçuela i Perú recull les preocupacions expressades pels països del Sud Global respecte a les flagrants violacions dels drets humans, provocades per les operacions de les empreses transnacionals, les quals han implicat greus impactes per a comunitats i poblacions locals, incloent-hi pobles indígenes. La declaració afirma que els principis rectors no tindran cap conseqüència efectiva, llevat que es creï un marc basat en instruments legalment vinculants, perquè es puguin regular i sancionar les accions il·legals de les empreses transnacionals.

El 2014, durant la **XXVI sessió del Consell de drets humans, es va adoptar la resolució 26/97** que va establir un grup de treball intergovernamental de composició oberta sobre les em-

7 Vegeu <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/082/55/PDF/G1408255.pdf?OpenElement>

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

preses transnacionals i altres empreses respecte als drets humans, el mandat del qual consisteix a elaborar un instrument jurídicament vinculant per regular les activitats de les empreses transnacionals i altres empreses en el dret internacional dels drets humans. La primera sessió del grup va tenir lloc el juliol de 2015 i es va dedicar a examinar els continguts, abast, naturalesa i forma del futur instrument internacional. Es tracta, sense cap dubte, d'un procés de llarg recorregut, però que té el mèrit d'haver començat ja.

Aquests esforços se sumen als debats per a la regulació de les ETN en l'àmbit de la seguretat. L'1 d'octubre de 2010, el Consell de drets humans va adoptar una resolució per crear un grup intergovernamental obert per estudiar la possibilitat de regulació de les empreses militars i de seguretat privada (<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/WGMilitary/Pages/OEIWGMilitaryIndex.aspx>), arran de la proposta de Convenció internacional del grup de treball sobre l'ús de mercenaris.

La iniciativa de l'instrument jurídicament vinculant, anteriorment esmentada, representa un avenç substancial per disposar de normes que obliguin les empreses transnacionals a respectar els drets humans. És important recordar que

des de començaments de la dècada del 2000, basant-se en la tradició del Tribunal Russell, la societat civil ha anat explorant vies alternatives d'exigibilitat on poder denunciar els conflictes socials i ambientals generats per les empreses transnacionals. Així, el **Tribunal Permanent dels Pobles (TPP)**⁸ ha organitzat un nombre important d'audiències i sessions per escoltar les veus de les comunitats afectades. El 2010, durant l'audiència de Madrid, el TPP va recomanar en particular avançar cap a les normes vinculants en l'àmbit de les Nacions Unides⁹.

De manera paral·lela, la societat civil internacional, en el marc de la Campanya per desmantellar el poder de les transnacionals i posar fi a la seva impunitat¹⁰ i comptant amb el suport d'un equip de persones expertes en el sistema internacional dels drets humans, ha redactat el **Tractat internacional dels pobles**¹¹. Concretament, es tracta d'una eina política que esbossa **una visió alternativa del dret i de la justícia**, i afirma el paper dels pobles com a subjectes polítics pro-

8 Vegeu <http://omal.info/spip.php?article4857>

9 Vegeu http://www.enlazandoalternativas.org/IMG/pdf/TPP_MADRID_2010_ES.pdf

10 Vegeu <http://www.stopcorporateimpunity.org>

11 Vegeu http://www.stopcorporateimpunity.org/?page_id=5574&lang=es

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

tagònics i sobirans en els quals s'han d'originar les lleis i les normes per a un sistema polític, econòmic i jurídic que asseguri que la responsabilitat exterior de les grans empreses estigui totalment subjecta als drets humans. L'aportació fonamental d'aquest Tractat s'ubica en una redefinició dels crims per part de les mateixes comunitats afectades. Resulta també important apuntar que amb la resolució de les Nacions Unides de juny de 2014 i el Tractat internacional dels pobles es comença a obrir pas la possibilitat de comptar amb una cort mundial que jutgi la vulneració dels drets humans per part de les empreses transnacionals.

Una altra iniciativa de la societat civil s'ubica en la proposta de 2011, després d'una dècada d'investigacions, dels Principis de Maastricht sobre la responsabilitat extraterritorial dels estats en matèria de drets econòmics, socials i culturals¹². Aquesta proposta inclou l'obligació per part dels estats de respectar, protegir i complir els drets

¹² Els principis de Maastricht sobre les obligacions extraterritorials dels estats a l'àrea dels drets econòmics, socials i culturals (DESC) van ser consensuats el 2011, després d'una dècada d'investigació d'un grup d'experts i expertes en dret internacional i drets humans, entre els quals es trobaven antics relators i relatores especials del Consell de drets humans de l'Organització de les Nacions Unides (vegeu: ETO Consortium).

civils, polítics, socials, econòmics, culturals i mediambientals, tant dins del seu territori com extraterritorialment. La violació d'aquesta obligació pot donar lloc al fet que quedi compromesa la responsabilitat internacional de l'estat. Aquesta obligació s'aplica, particularment, en els casos següents:

- a) quan **l'actor no estatal té la nacionalitat de l'estat en qüestió;**
- b) **quan l'empresa, la companyia matriu o la societat que exerceix el control té el seu centre d'activitat, està registrada o domiciliada o té la principal seu de negocis, desenvolupant activitats comercials substancials, a l'estat en qüestió**¹³;
- c) **quan la conducta que viola els drets humans constitueix una violació d'una norma imperativa en el dret Internacional.** Aquí els estats han d'exercir la jurisdicció universal sobre

¹³ D'acord amb Pigrau (2015), els criteris més utilitzats per determinar el domicili d'una empresa, estipulats per la International Legal Association (ILA) a "Sofia Guidelines on Best Practices for International Civil Litigation for Human Rights Violations" (Sofia, 2012), són:

- El lloc on té la seu o on és vigent la legislació sota la qual es va crear l'empresa.
- El lloc on té la seva administració central.
- El lloc on l'empresa té les principals activitats comercials.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

els responsables o transferir-los legalment a la jurisdicció adequada.

2.2. Àmbit català

En els últims dos anys, responent a la mobilització i la pressió de la societat civil, el Parlament i el Govern de Catalunya han expressat la voluntat que els actors catalans que operen més enllà de les nostres fronteres respectin els drets humans. En aquest sentit, cal destacar l'aprovació pel Parlament de Catalunya de la **Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea**¹⁴, i del **Pla director de la cooperació al desenvolupament 2015-2018**¹⁵, així com aquella del **Pla estratègic d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea 2015-2018**¹⁶.

14 Vegeu http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&portalId=1&documentId=676911&newLang=ca_ES; http://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?documentId=676911&language=ca_ES&action=fitxa

15 Vegeu http://cooperaciocatalana.gencat.cat/web/sites/cooperaciocatalana/.content/Documents/pla_director_i_pla_anual_docs/PlaDirector_2015-2018.pdf

16 Vegeu http://afersexteriors.gencat.cat/web/.content/afers_externs_cooperacio/documents/paec/paec15_18_cat.pdf

La Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea promou la defensa de la pau, dels drets humans i del desenvolupament humà sostenible (article 4, f), així com la garantia de la coherència entre les accions de promoció de la internacionalització econòmica de Catalunya i els principis rectors de les Nacions Unides sobre empreses i drets humans, vetllant sempre pel respecte dels drets humans en qualsevol acció que es faci (article 12.2 e). Aquesta mateixa perspectiva queda recollida en els articles 13, 26 c, 27, 34 i 36, on es reconeix la necessitat de dur a terme polítiques de promoció i de reconeixement de les organitzacions socials que duen a terme tasques en aquest àmbit, com el desenvolupament sostenible, la cooperació i l'ajuda al desenvolupament, el foment de la pau i la defensa dels drets humans, i la cohesió social als països on s'opera. Per la seva banda, el Pla director de la cooperació al desenvolupament 2015-2018 considera la defensa, la protecció i la garantia dels drets humans, individuals i col·lectius com l'eix principal en la seva acció en matèria de cooperació al desenvolupament. Finalment, el Pla estratègic d'acció exterior, en el seu tercer objectiu estratègic, preveu la construcció d'una política pública coherent i cohesionada, i vetlla per la integració de l'enfocament del foment de la cultura de la pau i la defensa dels drets hu-

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

mans en totes les polítiques i intervencions en matèria d'acció exterior de Catalunya.

Entitats pertanyents a àmplies agrupacions com Lafede.cat¹⁷ i a la Taula catalana per la pau i els drets humans a Colòmbia¹⁸ s'han mobilitzat per incidir en aquest procés i han elaborat propostes de mecanismes concrets per al control de les empreses transnacionals en termes del respecte dels drets humans i del medi ambient, en l'àmbit català i internacional¹⁹.

Per tot el que s'ha exposat anteriorment, es justifica la creació i implementació del Centre d'avaluació dels impactes de les empreses catalanes a l'exterior.

17 Lafede.cat agrupa 116 organitzacions catalanes per al desenvolupament, el foment de la pau i els drets humans, actives en el desenvolupament, la defensa dels drets humans i de la pau (vegeu <http://www.lafede.cat/presentacio/>)

18 La Taula catalana constitueix un espai de concertació, d'àmbit català, conformat per organitzacions per al desenvolupament, el foment de la pau i els drets humans, sindicats, administracions públiques i entitats del món acadèmic que promovem i defensen el respecte dels drets humans a Colòmbia (vegeu <http://www.taulacolombia.org/qui-som>).

19 Vegeu http://www.lafede.cat/wp-content/uploads/2016/05/document_propostes_DDHH_ETNs_definitiu.pdf

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. **Naturalesa i finalitats del Centre**
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

3. Naturalesa i finalitats del Centre

El Centre d'avaluació dels impactes de les empreses catalanes a l'exterior és un organisme públic de caràcter independent, amb plena autonomia, dotat de personalitat jurídica pròpia, que ret comptes a la societat civil, al Parlament i al Govern de Catalunya.

La Junta de Govern del Centre, que constitueix el màxim òrgan de govern, direcció i administració, compta amb la participació equitativa del Govern, el Parlament de Catalunya, els sindicats, els moviments socials i les organitzacions per al desenvolupament, el foment de la pau i els drets humans. Aquestes últimes s'encarreguen de les relacions amb les comunitats afectades per les inversions, pràctiques comercials i qualsevol altre tipus de transaccions mercantils. Així mateix, el Centre compta amb un comitè assessor, integrat per experts i expertes en acció exterior,

drets humans i conflictes de justícia ambiental, actius en l'àmbit català i internacional.

El Centre és una entitat que vetlla pel respecte íntegre dels drets humans per part de les empreses catalanes a l'exterior, a través de la investigació, avaluació i la seva capacitat d'activar els mecanismes sancionadors corresponents.

Específicament, la seva finalitat és **assegurar una acció exterior catalana pública i privada referent a escala internacional en termes de la coherència amb el respecte del dret internacional dels drets humans, el dret internacional del treball i les normes internacionals en matèria de medi ambient, la promoció de la pau i el desenvolupament humà sostenible.**

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

4. Principis

L'actuació del Centre es regeix pels següents **principis bàsics** establerts pel document base del **Tractat internacional dels pobles per al control de les empreses transnacionals** (2014):

- Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en la seva dignitat i són titulars, sense cap discriminació, del conjunt de llibertats i drets humans, tant individual com col·lectivament, que els són inherents a la seva condició d'éssers humans.
- Tota la ciutadania i en particular els grups més vulnerables han de participar de manera determinant en les decisions que afecten les seves vides i el seu entorn.
- Tots els estats tenen l'obligació de promoure, respectar, protegir i garantir els drets humans, és a dir, els drets civils, polítics, socials econòmics, culturals i mediambientals, tant en el seu territori com fora d'aquest.
- Els drets humans, i el conjunt de normes per a la seva aplicació, són universals, indivisibles i interdependents.
- El reconeixement de la Carta internacional de drets humans, en tant que part del sistema internacional i en tant que norma imperativa o *de ius cogens*, que encarna i protegeix interessos essencials de la comunitat internacional i que, segons l'article 53 de la Convenció de Viena sobre dret dels tractats, estableix que una norma imperativa no es pot derogar ni resulta admissible cap acord en sentit contrari per una altra norma que no sigui imperativa.
- Les empreses transnacionals i les institucions internacionals economico-financeres han de respectar la sobirania dels pobles i estats, en coherència amb el respecte al dret al desenvolupament.
- Les empreses transnacionals i els estats han de respectar les prescripcions de les normes, recomanacions i declaracions que configuren el dret internacional dels drets humans i sotmetre's a elles.

1. Introducció

2. Antecedents i marc institucional

3. Naturalesa i finalitats del Centre

4. Principis

5. Funcions

6. Recursos

- La superioritat jeràrquica del dret internacional dels drets humans —incloent-hi el dret internacional del treball i el dret internacional ambiental— davant de les normes de comerç i inversions, nacionals i internacionals, pel seu caràcter imperatiu, com a obligacions *erga omnes*, és a dir, de tota la comunitat internacional i per a tota la comunitat internacional.
- Els estats i les institucions internacionals econòmic-financeres han de respectar, defensar, promoure i garantir l'aplicació del dret internacional de manera integral i abandonar els intents d'eludir les obligacions estipulades en els tractats de drets humans.
- La responsabilitat dels estats s'estén a actes i omissions d'actors no estatals que actuen sota les instruccions, la direcció o el control de l'estat.
- Els estats han de garantir i protegir les comunitats i persones afectades per les pràctiques i operacions de les empreses transnacionals que violen els drets civils, polítics, socials, econòmics, culturals i mediambientals, i assegurar l'accés a la justícia i el dret a la reparació i compensació de les persones afectades.
- Els mecanismes de suport a la internacionalització de les empreses per part dels estats —les agències i bancs de crèdit a les exportacions, la promoció comercial, la diplomàcia comercial, els instruments financers, els instruments de política de cooperació, el suport directe logístic i l'expansió exterior— han de subordinar-se al sistema internacional de protecció dels drets humans. Per això:
 - Els estats, per mitjà dels òrgans responsables de la cooperació internacional i els drets humans, han d'establir directrius que marquin el full de ruta de la internacionalització de les empreses, i garantir el respecte dels drets humans.
 - S'han de tipificar com a inversions no responsables aquelles que col·lideixen amb els drets humans, el medi ambient, així com les normes internacionals del treball
 - El suport polític i les subvencions financeres a la internacionalització de les empreses s'han d'acompanyar de regulacions estrictes en termes de mecanismes com les portes giratòries, els *lobbies* i les delegacions comercials. En aquestes últimes s'han d'integrar també actors com els sindicats, les organitza-

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

cions per al desenvolupament, el foment de la pau i els drets humans, els moviments socials i altres representants de l'economia social. Així mateix, s'ha de vetllar perquè les reunions en els països receptors de les inversions incloguin representants de diferents sectors de la societat civil local, com són els sindicats, les organitzacions de defensa dels drets humans i del medi ambient, representants de moviments socials locals, d'organitzacions de dones, de pobles indígenes i altres.

- Des d'una perspectiva nacional, el suport polític i les subvencions financeres a la internacionalització de les empreses han d'anar acompanyats de regulacions sobre les delegacions comercials, els *lobbies* i mecanismes com les portes giratòries.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

5. Funcions

Les funcions del Centre es despleguen en els àmbits següents:

5.1. Actuació exterior de les empreses catalanes

- **Investigació** dels casos de possible vulneració dels drets humans, de la promoció de la pau i del desenvolupament humà sostenible, causada per la inversió catalana a l'exterior.
- **Recepció i seguiment** de les denúncies presentades per les poblacions afectades per les operacions de les empreses catalanes a l'exterior, incloent-hi la recerca de vies d'exigibilitat de responsabilitats.
- **Suport a les comunitats afectades per exigir accés a la justícia davant de casos de violacions de drets humans comeses per empreses catalanes** a través d'interlocutors/es i facilitadors/es de la societat civil. Les víctimes tindran accés a tota mena d'informació relacionada amb el seu cas i, si cal,

s'aportaran els recursos necessaris per garantir els seus drets (protecció, viatges a Catalunya i altres).

5.2. Internacionalització de les empreses catalanes

- Coordinació amb les organismes corresponents del Govern de Catalunya per assegurar que el suport amb fons públics a la internacionalització de les empreses catalanes incorpori l'estricta respecte dels drets humans, la promoció de la pau i del desenvolupament humà sostenible com a normes d'obligat compliment per a les empreses privades.
- Acompanyament de les delegacions comercials de promoció de la internacionalització de l'economia catalana que es duen a terme des del Govern de la Generalitat, amb l'objectiu de garantir que la protecció dels drets humans, el foment de la pau, així com el desenvolupament humà sostenible es tinguin en compte de manera efectiva.
- Interlocució amb les autoritats públiques, judicials i organitzacions de la societat civil del país on s'ha comès la vulneració de drets hu-

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

mans per a l'intercanvi d'informació i suport per a l'enfortiment de les normes internes com a processos de registres d'empreses estrangeres, lleis de contractació pública ètica i processos d'investigació d'incidents de drets humans cometes per empreses.

5.3. Innovació, coherència i projecció internacional

- **Coordinació entre sectors públics dels diferents àmbits territorials**, amb l'objectiu d'assegurar la seva plena participació en la implementació d'una responsabilitat exterior catalana coherent amb els drets humans, la promoció de la pau i del desenvolupament humà sostenible. Els mateixos actors hauran de coordinar-se pel desenvolupament d'un marc regulador per al disseny i la implementació de polítiques públiques i bones pràctiques en aquesta matèria.
- **Incorporació de criteris per al respecte dels drets humans en els processos de contractació pública en els diferents nivells de l'Administració a Catalunya** per afavorir la compra i contractació pública ètica i coherent amb les polítiques d'acció exterior

de Catalunya. Aquests criteris poden ser traduïts en documents de compromís i responsabilitat, i disposar de plans de drets humans i de responsabilitat mediambiental interns i de no haver provocat incidents en aquests àmbits a Catalunya o a escala internacional.

- **Impulsar la incorporació dels criteris** de respecte dels drets humans, en el procés d'atorgament de les llicències d'activitats a Catalunya per a empreses que vulguin operar en els diversos sectors.
- **Establiment d'un diàleg amb iniciatives, xarxes i entitats a escala internacional**, que tenen finalitats similars i amb tota institució o xarxa que consideri convenient.

5.4. Impuls de marcs reguladors

- **Creació d'un espai d'investigació** integrat per expert i expertes nacionals i internacionals l'objectiu del qual consisteix a fer propostes concretes al Parlament de Catalunya de **normes vinculants** en termes del respecte del dret internacional dels drets humans, per a l'actuació a l'exterior de les empreses catalanes.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

■ **Realització de contribucions significatives, com ara les propostes de regulació, informes i dictàmens,** d'acord amb els criteris següents:

- En el seguiment de l'actuació de les empreses catalanes a l'exterior, s'ha d'incloure filials, cadenes de proveïdors, llicenciataris i subcontractistes, en l'exigència que respectin els drets humans i el medi ambient.
- S'ha de prestar atenció particular als drets de grups vulnerables i especialment afectats per les empreses catalanes a l'exterior, com ara són: dones, joves, infants, les persones migrants, els pobles indígenes i els defensors i defensores dels drets humans i del medi ambient.
- El respecte del compliment de totes les obligacions fiscals en els països tercers receptors de la inversió catalana, amb l'objectiu que els estats puguin garantir els drets humans, i en particular els drets econòmics, socials, culturals i ambientals, així com el dret al desenvolupament.
- L'atenció a tota possible vinculació entre l'actuació de les empreses catalanes a l'ex-

terior i crims de lesa humanitat, com són: el genocidi, la tortura, les desaparicions o desplaçaments forçats, les execucions i les violacions del dret internacional humanitari.

- La no contractació, per part de les empreses catalanes a l'exterior, de milícies privades, així com la no utilització de forces de seguretat privada fora del recinte de l'empresa.
- L'obligatori respecte dels drets de les dones i les seves condicions de vida, incloent-hi la lluita contra la seva explotació i la violència exercida contra elles.
- La total abstenció per part de les empreses catalanes a l'exterior de tota col·laboració (econòmica, financera o en termes de la prestació de serveis), amb altres entitats, institucions i persones que cometin violacions dels drets humans.
- La contribució per part de les empreses catalanes a l'exterior a l'economia local dels països receptors de la inversió, així com la generació de llocs de treball decents i segurs. En aquest sentit, el Centre ha de prestar una especial atenció a la detecció de pràctiques com el treball forçós, el treball infantil, la pro-

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

porció d'un entorn laboral segur i saludable, sous que garanteixin una vida digna a les treballadores i treballadors, el respecte de la llibertat sindical, del dret de vaga i de la negociació col·lectiva, en coordinació amb sindicats locals i/o instàncies internacionals.

- La lluita contra tota forma de dúmping ambiental, social i salarial.
- L'assumpció de responsabilitats per part de les empreses catalanes a l'exterior davant dels impactes ambientals de les seves operacions, com ara la contaminació de l'aigua, del sòl, de l'aire o la destrucció dels ecosistemes.
- Vetllar perquè les empreses catalanes a l'exterior facin públics els països on porten a terme les seves pràctiques comercials i/o financeres, identifiquin les filials, els proveïdors, els subcontractistes i els llicenciataris, així com la forma jurídica de participació en altres empreses o entitats amb personalitat jurídica.
- La compensació, per part de les empreses catalanes, de manera ràpida, eficaç i adequada a les persones, entitats i comunitats que han estat perjudicades per les seves pràctiques, mitjançant la indemnització, la restitu-

ció, la retribució i la rehabilitació per qualsevol dany causat o qualsevol bé extingit.

- El principi de doble imputació, mitjançant el qual la persona jurídica com els individus que prenen les decisions són responsables.

5.5. Activació dels mecanismes sancionadors corresponents per a les empreses catalanes que incompleixin amb els drets humans

- En cas de vulneració dels drets humans, el Centre comptarà amb un mecanisme d'avaluació dirigit a fonamentar la suspensió de tot tipus de suport públic a l'empresa implicada fins que no demostrï un canvi efectiu en les seves operacions. Entre les activitats de suport públic, es preveuen els aspectes següents:
 - Accés a subvencions públiques de qualsevol ordre, així com a participar en concursos de contractació pública de serveis per a les empreses privades per part de l'administració catalana,

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

- Accés a l'assessorament per part de les delegacions del Govern, els centres de promoció de negocis d'ACCIÓ i les oficines de l'Agència Catalana de Turisme que estan distribuïdes per tot el món.
 - Possibilitat de participar en les delegacions comercials de promoció de la internacionalització de l'economia catalana que es duguin a terme des del Govern de la Generalitat.
- Així mateix, el Centre ha d'instar l'actuació del Ministeri Fiscal perquè actuï en els casos en què s'adverteixin possibles responsabilitats penals com a conseqüència de violacions cometes per empreses catalanes a l'exterior.

5.6. Comunicació i transparència

- **Implementar mecanismes de comunicació** que assegurin la transparència i contínua informació sobre les activitats del Centre, a la societat catalana, així com mecanismes i formes de rendició de comptes.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

6. Recursos

8 propuestas para el instrumento internacional jurídicamente vinculante sobre empresas transnacionales y derechos humanos

Reporte del grupo de trabajo sobre empresas transnacionales y otras empresas en relación a los derechos humanos, bajo el mandato de elaboración de un Instrumento legalmente vinculante

Registro audiovisual de la primera sesión de grupo de trabajo sobre empresas transnacionales y otras empresas en relación a los derechos humanos

Tratado internacional de los pueblos para el control de las empresas transnacionales

Consejo de derechos humanos de las Naciones Unidas (2014). Elaboración de un instrumento internacional jurídicamente vinculante sobre las empresas transnacionales y otras empresas con respecto a los derechos humanos. Resolución adoptada el 26 de junio de 2014. A/HRC/RES/26/9.

Hernández Zubizarreta, J. *Las empresas transnacionales frente a los Derechos Humanos: historia de una asimetría normativa*. Bilbao: Hegoa, 2009. http://publicaciones.hegoa.ehu.es/assets/pdfs/203/Empresas_transnacionales_frente_a_los_derechos_humanos.pdf?1309420757

ITUC - CSI-IGB. Informe sobre las violaciones de los derechos sindicales

ITUC-CSI-IGB. Encuesta nuevos frentes de la CSI - Tema especial: la confianza en las empresas y en las cadenas de suministro mundiales

ITUC - CSI - IGB. Principios rectores de las Naciones Unidas sobre las empresas y los derechos humanos y los derechos humanos de los trabajadores a formar o afiliarse a sindicatos y a negociar colectivamente

Ortega, M. *¿Debe el Estado ayudar a las transnacionales españolas?* Sevilla: Muñoz Moya Editores, 2007.

Pérez González, J. La política española de internacionalización de la empresa. Plataforma 2015 y más, 2015.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Recursos

Pigrau, A. *Acción exterior, empresas transnacionales y derechos humanos: marco jurídico general*. Presentació en la jornada de formació interna organitzada per Lafede.cat. Barcelona, 20 de febrer de 2015.

Vargas, M. *Extraterritorialidad. Mecanismos de control frente a la vulneración de los derechos por las empresas transnacionales*. Policy Paper encarregat per l'Observatori del Deute en la Globalització, 2015.



Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia 

Am el suport de

